

**ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛДЕРЖАДМІНІСТРАЦІЇ**

**ДЕРЖАВНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ЗВЕНИГОРОДСЬКИЙ ЦЕНТР ПІДГОТОВКИ І
ПЕРЕПІДГОТОВКИ РОБІТНИЧИХ КАДРІВ»**

Формування компетентності методиста ПТНЗ

**Упорядник:
методист
С.В.Вовненко**

Звенигородка – 2015

Упорядник : Вовненко Світлана Василівна –методист державного навчального закладу «Звенигородський центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів»

Рецензент: Саєнко Наталія Петрівна заступник директора з навчально-виробничої роботи державного навчального закладу «Звенигородський центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів»

Анотація: Методична служба, що склалася в освітній системі України, є одним із найважливіших досягнень вітчизняної педагогічної науки й практики. Головну роль у цій системі виконують методисти навчальних закладів, професійній майстерності яких цілеспрямовано не навчають, проте професійної компетентності методисти набувають у процесі практичної творчої діяльності. Управління системою освіти вимагає сучасного компетентного керівника, наділеного певними фаховими і особистісними рисами. Тому методична розробка спрямована на пошук відповіді на запитання «Який же повинен бути компетентний методист ПТНЗ?»

Рекомендовано методистам ПТНЗ.

Зміст

Вступ.....

Компетенція.....

Складова професійного функціонального блоку.....

Додатки .....

Висновок .....

Література .....

Вступ

Методична служба, що склалася в освітній системі України, є одним із найважливіших досягнень вітчизняної педагогічної науки й практики. Головну роль у цій системі виконують методисти навчальних закладів, професійній майстерності яких цілеспрямовано не навчають, професійної компетентності методисти набувають у процесі практичної творчої діяльності з підвищення кваліфікації у закладах післядипломної освіти педагогічних працівників в методичних установах тощо. Управління системою освіти вимагає сучасного компетентного керівника, наділеного певними фаховими і особистісними рисами.

Компетенція

Термін “компетенція” сьогодні широко використовується там, де йдеться про навчання та виховання. На думку деяких авторів (В.О. Кальней, С.Е.Шишов та ін.), компетенція – це загальна здібність, що ґрунтується на знаннях, досвіді, цінностях, схильностях, які надбані завдяки навчанню. Компетенція не може зводитися до знань, до навичок, бути компетентним не означає бути вченим або освіченим. Наведемо декілька визначень, які подаються у словниках. Компетенція – коло питань, у яких хто-небудь достатньо обізнаний, або в яких ця особа має певні повноваження, знання, досвід, або здатність виконувати будь-яке завдання, або робити що-небудь. Крім того, розрізняють також компетенцію та вміння.

Уміння – це дія у специфічній ситуації. Це прояв компетенції або здібності, більш загальної підготовленості до дії або можливості здійснювати дії у специфічній ситуації. Проте тільки вміння підлягають спостереженню, компетенція (або габітус як єдність компетенції) – це характеристика, яку можна витягти зі спостережень за діями або вміннями. Отже, вміння – це компетенція в дії.

Компетенція – це те, що породжує вміння, дії. Компетенцію можна також розглядати як можливість запровадження зв'язків між знаннями та ситуацією або, в більш широкому значенні, як здатність віднайти процедуру (знання та дію), що підходить до проблеми. Про компетенцію йдеться тоді, коли вона виявляється у будь-якій ситуації; невиявлена компетенція є тільки потенційною, і вона вже не є компетенцією, а тільки прихованою можливістю .

Компетенція може формуватися, розвиватися, збагачуватися, розширюватися або зміцнюватися, тільки ґрунтуючись на початковому рівні.

Слід чітко визначитися з таким поняттям, як "ключова компетенція".

Якщо користуватися більш загальними поняттями ключових компетенцій "як визначних до умов реалізації, які безмежні і, водночас, специфічні та універсальні".

З метою підвищення ефективності професійної підготовки методистів необхідно окреслити модель професійної компетентності методиста, який може працювати в навчальному закладі, що здійснює інноваційну діяльність . Ця модель, як узагальнений образ професіонала найвищої кваліфікації, буде зразком для порівняння з дійсним рівнем професійної компетенції конкретних методистів за їхніми професійними потребами та реальною необхідністю.

Створюючи модель професійної компетентності методиста професійно-технічного навчального закладу, слід виокремити три групи показників діяльності: професійно-діяльнісні, психологічно-особистісні та результативні.

Професійно-діяльнісні показники визначаються двома блоками знань і вмінь методиста: **функціональними та спеціальними**.

Психологічно-особистісні показники визначають систему морально-ціннісних орієнтацій, стиль діяльності методиста.

Оскільки методист впливає на розвиток, навчання учнів опосередковано через педагога, то результативними показниками професійної діяльності є підвищення професійної компетентності саме педагогів. Кожен із чотирьох блоків моделі професійної компетентності методиста повинен визначати необхідні знання та вміння, що складають структуру його професійної компетентності.

Визначимо основні знання та вміння, що складають професійний функціональний блок.

Знання: політики держави в галузі професійно-технічної освіти; напрямів діяльності методичної служби з реалізації безперервної освіти; особливостей змісту підвищення кваліфікації педагогічних працівників; змісту та форм роботи з розвитку творчого потенціалу кожного педагога; основних ідей та технології перспективного педагогічного досвіду з різних напрямів роботи; технології визначення та узагальнення перспективного педагогічного досвіду; технології визначення рівня професійної компетентності педагогів; наукової організації праці методиста й педагога.

Уміння: вести педагогічні дослідження; планувати методичну роботу з підпрацівниками; вивчати рівень професійної компетентності педагогів; вивчати та визначати стан викладання окремих методик; визначати рівень знань та вмінь учнів; аналізувати уроки; знайомити педагогів із перспективним педагогічним досвідом; знайомити підпрацівників з інноваційними технологіями навчання; володіти технологією проведення різних форм методичної роботи з педагогами; навчати педагогів особистісно-зорієнтованій творчій педагогічній діяльності; готувати до видання інформаційні методичні матеріали; проводити різні форми методичної роботи.

Визначимо основні знання та вміння, що складають професійний спеціальний блок. Визначальним у цьому блоці є дидактика.

Знання:

- *основних положень Закону “Про професійно-технічну освіту”;*
- *змісту чинних програм;*
- *форм і методів навчання учнів;*
- *особливостей сучасного уроку;*
- *критеріїв ефективності уроків;*
- *типів і видів уроків, їхньої структури;*
- *вимоги до сучасного уроку.*

Уміння:

- *володіти змістом програм,*
- *планувати результати навчання;*
- *вивчати стан викладання предметів;*
- *визначати рівень знань і вмінь учнів;*
- *вести науково-методичну роботу*

Третім блоком моделі професійної компетентності методиста професійно-технічного закладу психологічно-особистісний блок.

Визначимо основні психологічні знання та вміння методиста.

Знання: психологічних особливостей освіти педагогічних працівників; психолого-педагогічних засад освіти учнів; психологічних якостей, необхідних для виконання методичної роботи; психології управління колективом .

Уміння: утверджувати особистісно-зорієнтовану творчу педагогічну діяльність; утверджувати престиж педагогічної та, зокрема, методичної роботи; проявляти педагогічні здібності; керувати своїм емоційним станом; підтримувати власний авторитет серед педагогів; формувати свій характер.

Результативний блок моделі професійної компетентності методиста визначається позитивною динамікою професійної компетентності педагогів, яка, у свою чергу, відбивається в підвищенні ефективності педагогічної праці, у зростанні майстерності, творчості тощо.

Основу всіх блоків моделі професійної компетентності методиста становлять загальнопедагогічні знання: філософські, як методологічна основа навчання ; основ педагогіки та психології; видів діяльності педагога: навчальної, виховної, організаційної, самоосвітньої тощо; технології педагогічної праці; методики педагогічного спілкування; технології самоосвіти; культурології.

До загальнопедагогічних умінь

ми відносимо:

- а) гностичні: набувати та поновлювати знання; визначати та аналізувати фактори, що впливають на освітній процес;*
- б) конструкторські: моделювати педагогічний процес; опрацьовувати навчальний матеріал;*
- в) організаторські: організовувати методичну роботу з педагогами; сприяти організації їхньої самоосвіти; організовувати роботу семінарів, шкіл перспективного досвіду, творчих груп, педагогічних читань тощо; організовувати заходи з проблем формування національної свідомості дорослих, патріотичного виховання тощо;*

г) комунікативні: встановлювати доброзичливі відносини з колегами, керівництвом; аргументовано відстоювати високі духовні цінності; володіти засобами спілкування;

г) дидактичні: навчати дітей та педагогів; утверджувати потяг вихователів до підвищення кваліфікації; розвивати творчість педагогів у процесі методичної роботи;

д) дослідницькі: трансформувати практичні завдання в наукову проблему; проводити педагогічну інноваційну діяльність; аналізувати результати досліджень, робити висновки; досліджувати зміст, форми та методи підвищення кваліфікації педагогів;

е) експресивні: спілкуватися через жест, тон, міміку; володіти педагогічною майстерністю; правильною артикуляцією, дикцією; усною мовою;

є) емоційно-вольові: бути ініціативним, послідовним, цілеспрямованим, організованим, витриманим тощо.

Сучасне розуміння сутності професійної діяльності методиста як взаємодії педагогічної, управлінської та інноваційної складових виходить далеко за межі суто організаційної методичної роботи і сягає творчого, науково-методичного та дослідницького рівнів, що дає нам право визначити у моделі діяльності методиста такі його функції:

- **управлінську**: організаційно-координуюча діяльність з удосконалення профмайстерності вчителів на всіх рівнях (індивідуальному: самоосвіта, консультування, робота над методичною проблемою, моделювання педагогічного досвіду; груповому: творчі об'єднання за інтересами, клуби тощо; колективному: методичні об'єднання, масові методичні заходи - конференції, семінари, конкурси тощо);

- **педагогічну**: взаємодія з учасниками освітнього процесу, що реалізується через професійне спілкування та організаційно-методичне забезпечення навчальної, виховної та інших видів освітньої діяльності і розглядається як синтез двох складових: власна педагогічна діяльність та створення організаційних, методичних, виховних, комунікативних умов для творчого самовиявлення педагогічних працівників;

-інноваційну: інформаційно-методична підтримка нового, що поширюється в освітній процес (пропаганда досягнень педагогічної науки, освітніх інновацій), вивчення, узагальнення, поширення перспективного досвіду, організація пошукової, дослідницької роботи, підтримка педагогів - експериментаторів, проведення досліджень тощо.

Основною домінантою усіх трьох функцій є спрямованість професійної діяльності методиста на професійний розвиток педагога в системі післядипломної освіти. Відтак ролі методиста як лідера у професійному розвитку вчителя мають чітку соціально-педагогічну спрямованість.

***Функції діяльності
методиста
дає нам змогу чітко
визначити
компетентності
методиста.***

Компетентність у даному випадку ми розглядаємо як самостійну здатність до дії. Серед ключових компетентностей методиста виокремлюємо наступні:

соціокультурна компетентність:

- здатність до реалізації методичних, аксіологічних основ та індивідуально-креативного смислу професійної діяльності, адаптуватися до основних модернізаційних процесів загальносуспільного значення, удосконалювати загальну та мовленнєву культуру, налагоджувати зв'язки з освітніми організаціями, соціальними службами щодо покращення умов професійного зростання педагогічних працівників;

проектно-конструктивна компетентність:

- здатність проектувати зміст науково-методичної роботи на основі системного підходу та мотиваційних стратегій навчання дорослих, методів стратегічного й тактичного планування, здійснювати моніторинг професійного зростання педагогічних працівників, координацію НМР, моделювання навчального процесу у системі освіти дорослих, прогнозування результатів НМР; проектувати свою власну професійну кар'єру на основі постановки етапних цілей і планування їх досягнення;

аналітико-дослідницька компетентність:

- здатність до наукової оцінки педагогічних фактів, трансформування наукових ідей у педагогічну практику, до педагогічного прогнозування, здійснення педагогічної експертизи, науково - методичної підтримки інноваційної діяльності в освітній галузі, керівництва експериментальною роботою, розробки інформаційно-методичного супроводу навчально-пошукової діяльності педагогічних працівників;

педагогічно-фахова

компетентність:

- здатність підвищувати кваліфікацію вчителів на основі методологічних, науково - теоретичних особливостей базової предметної науки, новітніх систем, моделей, технологій навчання та професіографічних характеристик вчителів певних кваліфікаційних категорій та в індивідуально особистісному режимі, розвивати творчий потенціал педагога та потреби у навчанні впродовж усього життя;

соціально-психологічна компетентність:

- здатність до толерантної взаємодії та спілкування з суб'єктами підвищення кваліфікації в залежності від мети, змісту, форм методичної роботи в досягненні її позитивних результатів; до регулювання та стимулювання професійного зростання, удосконалення особистісних якостей, професійної адаптації педагогічних працівників, попередження професійного стресу та професійного «вигорання»;

інформаційно-комунікаційна компетентність:

- здатність до використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності, формування електронної бази даних, до корекції й оновлення інформації, яка постійно змінюється у зв'язку з розвитком науки та освіти.

Відповідно теоретичну модель професійного розвитку особистості методиста (модель змісту підготовки) ми розглядаємо як інтегральну єдність її складових: цільової, мотиваційної, змістової, процесуальної та контрольної - корегуючої.

Цільова спрямованість (мета) професійного розвитку методиста полягає:

у виробленні вмінь методичної рефлексії по застосуванню теоретичних знань та самовдосконаленню професійних компетенцій та особистісних якостей;

- у формуванні вміння здійснювати оптимальний вибір змісту та технологій підвищення власної кваліфікації та професійного розвитку;

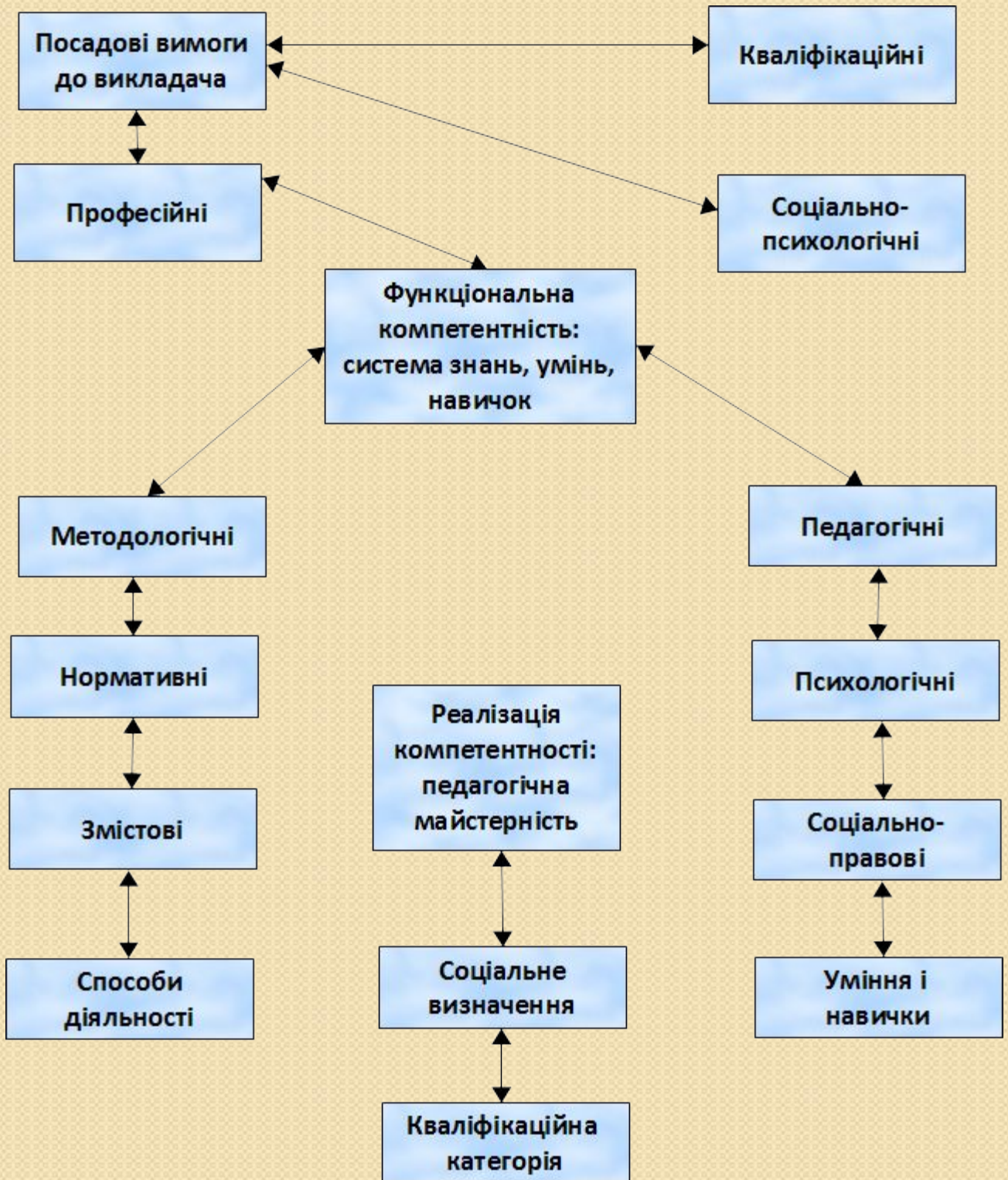
- у формуванні вміння адекватно визначити рівень свого професійного розвитку у відповідності до мети, завдань та результативності функціональної діяльності з підвищення кваліфікації педагогічних кадрів.

Мотиваційна складова включає діагностику рівня професійних знань методистів, відкритість навчальних програм для забезпечення свободи вибору змісту професійної підготовки, адаптованість змісту післядипломної освіти до конкретних умов життя і праці методистів, їхніх індивідуальних потреб і можливостей, превалювання функції самоконтролю над контролем за рівнем професійного розвитку.

Модель компетентності

Рівні професійної компетентності

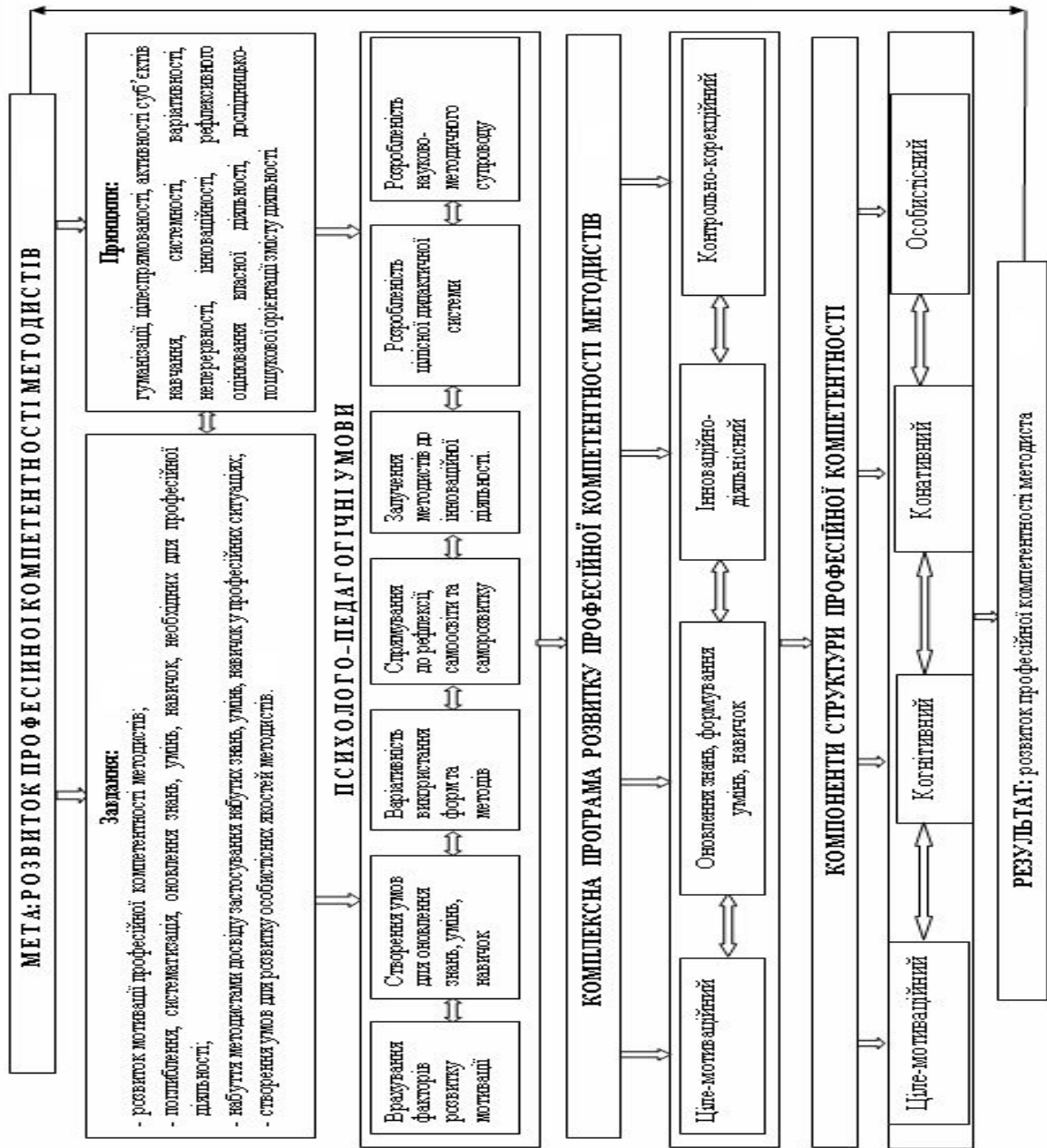

Особисті компетенції методиста

Модель метакомпетентності лідерства методиста

МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МЕТОДИСТІВ

Висновок

Дуже багато вимог ставить життя до методиста, до його особистісних і професійних якостей, до його компетентності. І хоч явно недооцінена його праця сьогодні, проте методист має прагнути до ідеалу. А для цього варто постійно дбати про своє самовдосконалення, щоб досягти того ідеального образу методиста. А він – не такий уже й недосяжний, якщо любити свою справу, якщо бути не просто на посаді (як тимчасове явище), а методистом-професіоналом, методистом за покликанням.

